

Súd: Najvyšší správny súd SR
Spisová značka: 7Sk/4/2021
Identifikačné číslo súdneho spisu: 6019200707
Dátum vydania rozhodnutia: 27. 06. 2022
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Jana Martinčeková
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2022:6019200707.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Martinčekovej a členov senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a Mgr. Michala Novotného, v právnej veci žalobkyne: Z. A., nar. XX.XX.XXXX, A. F. Č.. XX A. Š., právne zastúpená JUDr. Rudolfom Fajbikom, advokátom so sídlom Dobšinského č. 14, Banská Štiavnica, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, Bratislava, v konaní o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 14.11.2019, o kasačnej sťažnosti žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č.k. 23Sa/16/2019-41 zo dňa 8.10.2020, takto

rozhodol:

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť **z a m i e t a .**

Žalovanej náhradu trov kasačného konania **n e p r i z n á v a .**

odôvodnenie:

1. Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudkom č. k. 23Sa/16/2019-41 zo dňa 8.10.2020 (ďalej ako „krajský súd“, resp. „správny súd“) zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania zákonnosti rozhodnutia generálneho riaditeľa žalovanej č. XXX XXX XXXX X zo dňa 14.11.2019 (ďalej ako „preskúmané rozhodnutie“).

2. Preskúmaným rozhodnutím žalovaná rozhodla vo veci odvolania proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o nové určenie sumy starobného dôchodku tak, že odvolanie žalobkyne v celom rozsahu zamietla a potvrdila rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredie č. XXXXXXXXXXXX zo dňa 17.05.2019 (ďalej ako „prvostupňové rozhodnutie“). Žalovaná prvostupňové rozhodnutie odôvodnila tým, že nakoľko suma starobného dôchodku žalobkyne v roku 1996 nebola určená z priemerného mesačného zárobku najmenej v sume 3.667,- Sk, nespĺnila zákonom stanovené podmienky, a preto jej žiadosť o nové určenie sumy starobného dôchodku zamietla.

3. V odôvodnení preskúmaného rozhodnutia žalovaná uviedla, že hodnota priemerného mesačného zárobku, z ktorej bol vypočítaný starobný dôchodok žalobkyne 3.276,- Sk, nedosahuje zákonom požadovanú hodnotu 3.667,- Sk, žiadosť žalobkyne o nové určenie sumy starobného dôchodku bola zamietnutá správne v zmysle § 293ds ods. 1 písm. i) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej aj „zákon o sociálnom poistení“). Námietku žalobkyne, že má nárok na určenie novej sumy starobného dôchodku, keďže sa má vychádzať z neupraveného priemerného mesačného zárobku, bola s poukazaním na dikciu ust. § 293ds ods. 1 písm. i) zákona č. 461/2003 Z. z., kde je výslovne uvedený priemerný mesačný zárobok, vyhodnotená ako nedôvodná, pretože jej priemerný mesačný zárobok bol 3.276,- Sk. Z uvedeného dôvodu žalobkyňa nárok na nové určenie sumy starobného dôchodku podľa § 293ds zákona č. 461/2003 Z. z. nemala.

4. Krajský súd preskúmal správnu žalobou napadnuté rozhodnutie žalovanej a dospel k záveru, že žalovaná nárok žalobkyne na starobný dôchodok, ako aj priemerný mesačný zárobok, z ktorého bola vypočítaná suma jej starobného dôchodku v čase priznania, správne právne posúdila. Správny súd konštatoval, že je nepochybné, že ak bol starobný dôchodok priznaný v roku 1996, bol priznaný z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 v sume 3.276,- Sk, t. j. v sume nižšej ako 3.667,- Sk a teda nemohlo dôjsť k novo-určeniu sumy starobného dôchodku, nakoľko argumentácia, ktorú používa žalobkyňa, zo správneho predpisu nevyplýva a nie je zrejmé, prečo by mala žalobkyňa vychádzať z iného priemerného mesačného zárobku ako zo sumy 3.276,- Sk. Správny súd mal za to, že rozhodnutie správne vychádza z priemernej mesačnej mzdy 3.276,- Sk v zmysle zákona č. 100/1988 Zb. Správnomu súdu je zrejmé, že v prípade pojmu „neupraveného“ priemerného mesačného zárobku mal zákonodarca v dôvodovej správe na mysli úpravu priemerného mesačného zárobku v čase jeho priznania vo vzťahu k obdobiu pred 31.12.2003 alebo podľa § 293k ods. 3 a 4 zákona č. 461/2003 Z. z. voči „upravenému“ priemernému mesačnému zárobku po 01.01.2004.

5. Vzhľadom na uvedené skutočnosti krajský súd žalobu ako nedôvodnú v súlade s § 190 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „SSP“) zamietol.

6. Proti uvedenému rozsudku krajského súdu včas podala kasačnú sťažnosť žalobkyňa (ďalej aj ako „sťažovateľka“) z dôvodu podľa § 440 ods. 1 písm. g) SSP a žiadala, aby kasačný súd napadnutý rozsudok zmenil tak, že zruší preskúmané rozhodnutie a vec vráti žalovanej na ďalšie konanie.

7. Sťažovateľka namietala právne posúdenie predmetnej veci. týkajúce sa predovšetkým výkladu a použitia ustanovení § 293ds zákona o sociálnom poistení, resp. v ňom použitého výrazu „neupravený priemerný mesačný zárobok“. Podľa názoru sťažovateľky ide o zaužívané označenie skutočného priemerného mesačného zárobku, zdôrazňujúce jeho odlišnosť od priemerného zárobku upraveného podľa § 12 ods. 6 zákona č. 100/1988 Zb. Sťažovateľka uviedla, že výslovné znenie zákona a to § 293ds odsek 2 prikazuje používať na určenie sumy starobného dôchodku podľa odseku 1 neupravený priemerný mesačný zárobok a ten bol v prípade žalobkyne vo výške 4.828,- Sk. S poukazom na rozhodnutia Krajského súdu Košice sp. zn. 5Sa/2/2019 a sp. zn. 5Sa/7/2019 sťažovateľka namietala, že správny súd v jej prípade postupuje odlišne a porušuje princíp rovnakého zaobchádzania, teda ju v porovnaní s inými poberateľmi starobných dôchodkov diskriminuje.

8. Žalovaná sa ku kasačnej sťažnosti vyjadrila podaním zo dňa 4.12.2020. Uviedla, že dôvody uvedené sťažovateľkou v kasačnej sťažnosti nepovažuje za opodstatnené, krajský súd správne zistil skutkový stav veci, na základe ktorého náležite vec právne posúdil a nezistil nezákonnosť preskúmaného rozhodnutia. Kasačnému súdu navrhla podanú kasačnú sťažnosť zamietnuť ako nedôvodnú.

9. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 SSP), po zistení, že kasačnú sťažnosť podala oprávnená osoba v zákonom stanovenej lehote a je prípustná, po oboznámení sa s administratívnym a súdnym spisom zistil, že sťažnostná námietka žalobkyne je nedôvodná a preskúmaný rozsudok krajského súdu je nesprávny z nasledovných dôvodov:

10. Z administratívneho spisu bolo zistené, že starobný dôchodok bol žalobkyni priznaný od 1. augusta 1996 právoplatným rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredie zo dňa 27.8.1996 v sume 3.617 Sk mesačne. V tejto sume boli zahrnuté úpravy podľa zákona č. 135/1995 Z.z. a č. 110/1996 Z.z. Starobný dôchodok bol vypočítaný z III. pracovnej kategórie a z priemerného mesačného zárobku za roky 1995,1994,1989,1993 a 1992. Bol vypočítaný z priemerného mesačného zárobku, ktorý po úprave pre výpočet dôchodku bol stanovený na sumu 3.276 Sk. Podľa kontrolnej zostavy, ktorá tvorila súčasť rozhodnutia o priznaní starobného dôchodku zo dňa 27.8.1996, neredukovaný (neupravený) priemerný mesačný zárobok bol 4.828 Sk. Základná žalobná námietka žalobkyne tkvela v tom, že podľa výslovného znenia § 293ds ods. 2 zákona o soc. poistení je pre prepočet nového dôchodku podľa § 293ds cit. zákona rozhodujúca hodnota neupraveného priemerného mesačného zárobku, teda v danom prípade suma 4.828 Sk a preto má nárok na prepočítanie starobného dôchodku. Podľa názoru žalovanej a správneho súdu je potrebné vychádzať z upraveného priemerného mesačného zárobku v sume 3.276 Sk, ako bol upravený v zmysle zákona č. 100/1988 Zb. v rozhodnutí o priznaní starobného dôchodku z roku 1996.

11. V kasačnej sťažnosti žalobkyňa opätovne vzniesla túto námietku, pričom namietala nesprávne právne posúdenie zo strany správneho súdu, keď zamietol jej žalobu a stotožnil sa s právnym záverom vysloveným žalovanou. Kasačný súd sa tak zameril na posúdenie tejto konkrétnej spornej otázky.

12. Podľa § 293ds ods. 1 písm. i/ zákona o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov ak suma starobného dôchodku bola určená podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 a starobný dôchodok sa vypláca po 31. decembri 2017, suma starobného dôchodku sa novo určí podľa predpisov účinných do 31. decembra 2003 z priemerného mesačného zárobku určeného podľa odsekov 2 až 6 vrátane zvýšenia starobného dôchodku za obdobie dôchodkového poistenia po vzniku nároku na starobný dôchodok získané po 31. decembri 2003, ak starobný dôchodok bol priznaný v roku 1996 z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 v sume najmenej 3 667 Sk.

13. Podľa § 293ds ods. 2 cit. zákona priemerný mesačný zárobok na určenie sumy starobného dôchodku podľa odseku 1 je priemerný mesačný zárobok, z ktorého bola vypočítaná suma starobného dôchodku, neupravený podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 alebo podľa § 293k ods. 3 a 4.

14. Podľa § 293ds ods. 3 písm. i/ cit. zákona na určenie sumy starobného dôchodku podľa odseku 1, ktorého základnú výmeru podľa predpisu účinného do 31. decembra 2003 tvorí 50% priemerného mesačného zárobku, sa priemerný mesačný zárobok podľa odseku 2 do sumy 6 000 Sk započítava v plnej sume a zo sumy nad 6 000 Sk do sumy 16 309 Sk sa započítava 41%, ak sa určuje suma starobného dôchodku podľa odseku 1 písm. i).

15. Podľa § 12 ods. 6 zákona č. 100/1998 Zb. v znení neskorších predpisov ak priemerný mesačný zárobok vypočítaný podľa odsekov 1 až 5 prevyšuje sumu 2 500 Sk, počíta sa suma 2 500 Sk v plnej výške, zo sumy nad 2 500 Sk do 6 000 Sk jedna tretina a zo sumy nad 6 000 Sk do 10 000 Sk jedna desatina; na sumu nad 10 000 Sk sa neprihliada.

16. Zákon o sociálnom poistení v § 293ds stanovuje prípady, kedy sa suma starobného dôchodku určená podľa zákona č. 100/1998 Zb. v znení neskorších predpisov (ďalej zákon o soc. zabezpečení) určí nanovo. Aj v týchto prípadoch sa suma starobného dôchodku určí podľa zákona o soc. zabezpečení, ale z inak (výhodnejšie) určeného priemerného mesačného zárobku. Je však potrebné odlišovať vznik nároku na nové určenie starobného dôchodku podľa predpisov o soc. zabezpečení, ktorého podmienky zákonodarca stanovil do § 293ds ods. 1 a samotné pravidlá výpočtu novourčeného starobného dôchodku, ktoré sú určené v odsekoch 2-6 tohto ustanovenia. Uvedené vyplýva priamo z dikcie odseku 1 tohto ustanovenia, keď zákonodarca stanovuje podmienky pre vznik nároku na nové určenie starobného dôchodku takto:

Suma starobného dôchodku bola určená podľa predpisov účinných do 31.12.2003 a starobný dôchodok sa vypláca po 31.12.2017

Starobný dôchodok bol priznaný v jednotlivých rokoch, ktoré sú uvedené pod písmenami a/ až e/ v ods. 1 Stanovenie minimálnej sumy priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31.12.2003 pre jednotlivé roky priznania starobného dôchodku, z ktorej bol starobný dôchodok priznaný.

17. Z dikcie odseku 1 ďalej vyplýva, že pokiaľ sú splnené vyššie uvedené podmienky, potom sa starobný dôchodok novo určí podľa ods. 2 až 6. Pravidlá výpočtu novourčeného starobného dôchodku sú teda určené v odsekoch 2 až 6.

18. Je teda zrejmé, že pri vzniku nároku na prepočítanie starobného dôchodku je potrebné, aby bol starobný dôchodok priznaný z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31.12.2003, teda zákona o soc. zabezpečení, minimálne v konkrétnej sume podľa roku priznania dôchodku. U žalobkyne je táto suma 3.667 Sk, ako to vyplýva z písm. i/ ods. 1, keďže starobný dôchodok jej bol priznaný v roku 1996. Zákon o soc. zabezpečení v § 12 určoval, čo je priemerný mesačný zárobok a taktiež ako sa vypočíta. § 12 ods. 6 tohto zákona potom stanovoval redukciu (úpravu) priemerného mesačného zárobku vypočítaného podľa odsekov 1-5 tohto ustanovenia a takto upravený priemerný mesačný zárobok sa používal na účely výpočtu sumy starobného dôchodku podľa zákona o soc. zabezpečení.

19. Ust. § 293ds ods. 1 zákona o sociálnom poistení stanovuje ako relevantnú veličinu na priznanie nároku na prepočítanie minimálny priemerný mesačný zárobok podľa zákona o soc. zabezpečení, z ktorého bol starobný dôchodok priznaný. Teda relevantný je priemerný mesačný zárobok, z ktorého bol starobný dôchodok priznaný, t. j. upravený podľa § 12 ods. 6 zákona o sociálnom zabezpečení, nie neupravený. Hranica 3.667 Sk v prípade žalobkyne sa teda vzťahuje na priemerný mesačný zárobok redukovaný podľa zákona o soc. zabezpečení. Žalobkyni podľa zákona o sociálnom zabezpečení bol priznaný starobný dôchodok z priemerného redukovaného mesačného zárobku v sume 3.276 Sk, čo vyplýva priamo z rozhodnutia o priznaní starobného dôchodku. Nespĺnila tak podmienku vzniku nároku na prepočítanie starobného dôchodku stanovenú v § 293ds ods. 1 zák. o soc. poistení

20. Preto nemohol nastúpiť ďalší krok Sociálnej poisťovne, a to výpočet nového starobného dôchodku podľa ods. 2 až 6 tohto ustanovenia. Pre samotný výpočet je už rozhodná výška neupraveného priemerného mesačného zárobku podľa zákona o soc. poistení. V prípade žalobkyne by to bola suma 4.828 Sk. Uvedené vyplýva z § 293ds ods. 2 cit. zákona, na ktorý poukazovala žalobkyňa, avšak nesprávne ho žiadala aplikovať už pri skúmaní, či jej nárok na nový prepočet vznikol. Tento neupravený priemerný mesačný zárobok sa upraví novým spôsobom uvedeným v § 293ds ods. 3 až 5 cit. zákona. Ako už bolo vyššie uvedené, táto úprava je pre starobného dôchodcu výhodnejšia, ako úprava podľa § 12 zákona o sociálnom zabezpečení, čo bolo aj zámerom prijatej novelizácie zákona o soc. poistení. Z takto upraveného priemerného mesačného zárobku sa podľa percentuálnej výmery určí nová suma starobného dôchodku. Z tejto sumy sa následne znovu vypočítajú všetky valorizácie od priznania starobného dôchodku.

21. V prípade žalobkyne však k výpočtu podľa ods. 2 až 5 dôjsť nemohlo, teda nemohol byť pri výpočte nového starobného dôchodku zohľadnený neupravený priemerný mesačný zárobok žalobkyne, keďže nespĺnila podmienku nároku na prepočítanie starobného dôchodku, keďže starobný dôchodok sa jej podľa zákona o soc. zabezpečení vypočítal z priemerného mesačného zárobku pod stanovenú sumu 3.667 Sk.

22. Žalobkyňa teda nesprávne vykladá ustanovenie § 293ds ods. 2 zák. o soc. poistení, keď stotožňuje priemerný mesačný zárobok uvedený v tomto ustanovení t.j. neupravený podľa zákona o soc. zabezpečení (a ktorý bude následne upravený podľa odsekov 3 až 5), s priemerným mesačným zárobkom, z ktorého bol podľa zákona o soc. zabezpečení priznaný starobný dôchodok v konkrétnom roku 1988 - 2003. Zo znenia ods. 1 je jednoznačné, že aby mala žalobkyňa nárok na nové prepočítanie starobného dôchodku, musel by je byť starobný dôchodok priznaný v roku 1996 z priemerného mesačného zárobku v sume najmenej 3.667 Sk, čo sa však v danom prípade nestalo. Z rozhodnutia o priznaní starobného dôchodku jednoznačne vyplýva, že bol priznaný z priemerného mesačného zárobku v sume 3.276 Sk. Dikcia ust. ods. 1 „ak starobný dôchodok bol priznaný v roku 1996 z priemerného mesačného zárobku podľa predpisu účinného do 31.12.2003 v sume najmenej 3.667 Sk“, je jednoznačná. Medzi účastníkmi nebolo sporné, že starobný dôchodok žalobkyne nebol z tak vysokého priemerného mesačného zárobku priznaný.

23. Kasačný súd nemá dôvod komentovať rozhodnutia Krajského súdu Košice sp.zn. 5Sa/2/2018 a 5Sa/7/2019, keďže tieto nie sú súčasťou ustálenej judikatúry Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, pričom ustálenou rozhodovacou praxou kasačného súdu sú najmä stanoviská správneho kolégia alebo rozhodnutia senátov správneho kolégia NSSR, ktoré sú publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR a Zbierke stanovísk a rozhodnutí Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach senátov správneho kolégia NS SR alebo najvyššieho správneho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané rozhodnutia najvyššieho súdu alebo najvyššieho správneho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili. Pod týmto pojmom je možné v súlade s § 469 SSP chápať iba tie rozhodnutia správnych súdov vyhlásené na úrovni krajských súdov, ktoré boli zverejnené v citovaných zbierkach. Preto kasačný súd neprihliadol k sťažovateľkou uvedeným rozsudkom Krajského súdu v Košiciach.

24. Čo sa týka namietanej diskriminácie žalobkyne, táto nebola žiadnym spôsobom z jej strany preukázaná, naopak nie je zrejmé, že by žalovaná postupovala pri aplikácii § 293ds v prípade žalobkyne odlišne ako v ostatných prípadoch starobných dôchodcov, ktorým prepočítavala starobný dôchodok

podľa citovaného ustanovenia. Uvedené napokon vyplýva aj z informácii uvedených na webovej stránke Sociálnej poisťovne, ktorá v jednotlivých usmerneniach pre jej poistencov, týkajúcich sa prepočtu starobných dôchodkov podľa § 293ds zák. o soc. poistení, na viacerých miestach poukazuje na to, že suma jednotlivých priemerných mesačných zárobkov, ktoré sú uvedené v § 293ds ods. 1 cit. zákona, je suma upraveného priemerného mesačného zárobku. Na ďalších miestach uvádza, že táto suma vyplýva priamo z rozhodnutia o priznaní starobného dôchodku, v ktorom je uvedené, z akej sumy priemerného mesačného zárobku bol starobný dôchodok vypočítaný podľa zákona o soc. zabezpečení. Uvedené zodpovedá sume redukovaného priemerného mesačného zárobku. Preto ani túto sťažnostnú námietku kasačný súd nemohol vyhodnotiť ako dôvodnú.

25. Správny súd teda rozhodol vecne správne, keď správnu žalobu zamietol a stotožnil sa s právnym záverom žalovanej o tom, že žalobkyňa nespĺnila zákonom stanovené podmienky na nové určenie starobného dôchodku od 1.1.2018 v zmysle § 293ds zákona o sociálnom poistení a to konkrétne z dôvodu, že suma jej starobného dôchodku nebola určená z priemerného mesačného zárobku najmenej v sume 3.667 Sk. Nedošlo teda k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci, ako to vytýkala žalobkyňa v kasačnej sťažnosti. Preto kasačný súd kasačnú sťažnosť ako nedôvodnú zamietol.

26. O náhrade trov kasačného konania bolo vo vzťahu k žalovanej rozhodnuté podľa § 168 SSP a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP tak, že žalovaná ako úspešná účastníčka má právo na náhradu trov kasačného konania, avšak neboli splnené podmienky na aplikáciu § 168 SSP, preto jej súd náhradu trov nepriznal. Žalobkyňa nebola v konaní úspešná a preto nemá právo na náhradu trov kasačného konania (§167 ods. 1 SSP a contrario v spojení s § 467 ods. 1 SSP).

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku **n i e j e** prípustný opravný prostriedok.